

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
71 - 92/15
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

BEOGRADSKI CENTAR
ZA LJUDSKA PRAVA

дел. бр.36896 датум: 07.10.2015.г.

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

ПРАЋЕЊЕ ПОСТУПАЊА НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА ПРЕМА ИЗБЕГЛИЦАМА И МИГРАНТИМА
У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Извештај о посети Регионалном центру граничне полиције према Хрватској

Београд, септембар 2015. године

МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамом разговара са тим лицима, и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсманима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ², којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по јавном позиву³, Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то Београдски центар за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Дијалог, Иницијативу за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S), Комитет правника за људска права (YUCOM), Међународну мрежу помоћи (IAN), Одбор за људска права – Ваљево, Хелсиншки одбор за људска права у Србији и Центар за људска права – Ниш.

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеној установи. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

У обављању послова НПМ, Заштитник грађана је надлежним органима упутио препоруку бр. 75-6/14 од 10. 02. 2014. године. Наиме, испитујући законитост и правилност поступања, као и примену важећих стандарда према тражиоцима азила, односно мигрантима затеченим на територији Србије, НПМ је уочио да органи јавне власти нису установили системски приступ који омогућује ефикасно поступање у складу са важећим прописима и међународним стандардима у области азила и миграција.

¹ „Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и „Сл. гласник РС - Међународни уговори“, бр. 7/2011.

² Потписан 12. децембра 2011. године.

³ Објављен је 29. децембра 2011. године у „Службеном гласнику Републике Србије“

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

ПОСЕЂЕНА ИНСТИТУЦИЈА	Регионални центар граничне полиције (РЦГП) према Хрватској
ЦИЉ ПОСЕТЕ	Праћење поступања према избеглицама и мигрантима
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана у сарадњи са удружењем Београдски центар за људска права
ДАТУМ ПОСЕТЕ	25. септембар 2015. године
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Посета је најављена
ТИМ ЗА ПОСЕТУ	<p>Вођа тима: Јелена Унијат, <i>Стручна служба Заштитника грађана</i></p> <p>Чланови тима: Јелена Самарџић, <i>Стручна служба Заштитника грађана</i> Драган Божовић, <i>Београдски центар за људска права</i></p>

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Сви службеници посећених институција остварили су пуну сарадњу са тимом НПМ, пружили све тражене информације и омогућили несметан увид у тражену документацију.

ТОК ПОСЕТЕ

НПМ тим је посетио РЦГП према Хрватској и Гранични прелаз Шид. Обављени су разговори са службеницима и извршен увид у релевантну документацију.

1. РЕГИОНАЛНИ ЦЕНТАР ГРАНИЧНЕ ПОЛИЦИЈЕ ПРЕМА ХРВАТскоЈ

Од затварања државне границе између Србије и Мађарске 15. септембра 2015. године, рута кретања миграната кроз Србију ка развијеним европским земљама се променила. Сада већина миграната прелази државну границу између Србије и Хрватске. Према наводима службеника РЦПП према Хрватској, од затварања границе са Мађарском до дана посете НППМ, 49.509 странаца је прешло у Републику Хрватску. Мигранти углавном улазе у Хрватску у непосредној близини Граничног прелаза (ГП) Шид.

На граничним прелазима са Хрватском за првих 6 месеци 2015. године у 33 случаја спречено је 49 лица да незаконито изађу из Србије (највише је било држављана Србије 15, а затим Авганистана 11, Албаније 4, док је из Сирије и Сомалије било само по 3 лица, а из осталих земаља по једно или два лица). Од ових 33 случаја 25 је било на ГП Батровци, 6 на ГП Шид и 2 на ГП Бачка Паланка. Начин на који су хтели да изађу из Србије преко граничних прелаза је употреба туђе или фалсификоване путне исправе и избегавањем граничне контроле. У истом периоду, између граничних прелаза, на „зеленој линији“, спречено је 11 лица да пређу незаконито из Србије у Хрватску (сви су имали потврде о израженој намери за тражење азила).

Према наводима, странце који су спречени да незаконито пређу државну границу, полицијски службеници РЦПП доводе до подручно надлежне полицијске управе, односно станице, на даљу надлежност. Захтеве за покретање прекршајног поступка за странце подносе надлежне полицијске управе, док РЦПП подноси прекршајне захтеве против домаћих држављана који незаконито покушају да пређу државну границу. Надлежне полицијске управе су ПУ Сомбор, ПУ Нови Сад и ПУ Сремска Митровица (у оквиру ове ПУ поступањем према странцима највише је оптерећена ПС Шид). Прекршајни захтеви се не подносе према странцима којима је издата потврда о израженој намери за тражење азила (током 2015. године нису затицали странце којима је истекла потврда). У последње време потврде су у највећем броју случајева издате у Прешеву. Од почетка 2015. године РЦПП према Хрватској поднео је против 6 лица из Авганистана прекршајне пријаве, сходно одредбама Закона о странцима, због незаконитог боравка.

Уколико се затекне странац без потврде и изјави намеру за тражење азила, полицијски службеници РЦПП воде лице до подручне полицијске управе како би му била издата потврда о израженој намери за тражење азила. У 2015. години ниједан затечени странац није пред полицијским службеницима РЦПП изјавио намеру за тражење азила. Фотографисање и дактилоскопирање странаца, и када се против њих подносе прекршајни захтеви и када им се издаје потврда о израженој намери за тражење азила, врше подручно надлежне полицијске управе.

Полицијски службеници РЦПП у 2015. години поднели су 29 кривичних пријава против лица повезаних са незаконитим преласком државне границе. Од тога, 4 пријаве за кријумчарење људи, 15 за фалсификовање путне исправе, 7 за навођење на оверу неистинитог садржаја, 2 за посебне случајеве фалсификовања исправе и 1 пријава за фалсификовање новца. Није било кривичних пријава за трговину људима. Против лица која се кријумчаре подносе се прекршајне захтеви за незаконит прелазак државне границе (уколико немају потврде о израженој намери за тражење азила). Ова лица су најчешће и сведоци у кривичном поступку тако да се одмах воде у суд како би дали изјаву.

РЦГП према Хрватској је надлежан за спровођење скраћеног поступка реадмисије са Хрватском⁴, док је за редовни поступак надлежна Управа за управне послове Министарства унутрашњих послова. Према подацима РЦГП, у 2015. години закључно са августом, у скраћеном поступку реадмисије 115 лица је враћено из Хрватске у Србију. Од тог броја било је 14 малолетника и 2 лица женског пола. Највише је било лица из Сирије (52) и Авганистана (30), а затим и из Сомалије (7) и Вијетнама (6). Од потписаног Споразума о реадмисији са Хрватском 2010. године, највише је лица у скраћеном поступку реадмисије примљено 2012. и 2013. године. Из Србије у Хрватску, у 2015. години, ниједно лице није враћено у скраћеном поступку реадмисије. Против лица која су у поступку реадмисије враћена из Хрватске у Србију, не подносе се прекршајни захтеви уколико имају издате потврде о израженој намери за тражење азила у Србији, већ се након прихвата упућују да оду у центар за азил који је назначен у потврди. Према наводима, углавном сва лица враћена по Споразуму о реадмисији имају код себе потврду о израженој намери, јер је проналазак потврде о израженој намери за тражење азила у Републици Србији најчешћи доказ да је лице ушло из Србије у Хрватску. У 2015. години ниједан странац није спроведен у Прихватилиште за странце.

Полицијски службеници РЦГП према Хрватској комуникацију са затеченим странцима обављају на енглеском језику. У 2015. години није било затечених малолетника без пратње, нити је било странаца којима је била потребна медицинска интервенција. Полицијски службеници су истакли да хумано поступају према странцима и да нису имали ниједну меру принуде према њима, нити притужбу на поступање. Око половина запослених полицијских службеника су женског пола, а одређени број полицијских службеника има сертификате за рад са малолетницима.

Гранични прелаз Шид

Према наводима командира Станице граничне полиције Шид, избеглице долазе до ГП Шид и заобилазе га да би преко оближњих поља ушли у међупростор између српско-хрватске границе и ту остали док их хрватски полицијски службеници не пропусте да уђу на територију Хрватске, а то обично буде у размаку од 2 до 24 часа. С обзиром на велики прилив лица у међупростор и немогућност хрватске граничне полиције да све пропусти одједном, странци постављају шаторе у међупростору (где се налази гробље) и ту остају док им се не дозволи улазак у Хрватску. Командир наводи да уколико тим лицима затреба здравствена заштита, а налазе се у простору који припада Србији, обавезно се позива Служба хитне помоћи. Избеглицама се обезбеђује храна и друга хуманитарна помоћ од стране Црвеног крста и УНХЦР.

Услед временских непогода и гужви на српско-хрватској граници, странци који чекају да уђу у Хрватску, а налазе се на простору Србије, упућују се да оду у Прихватни центар Принциповац. Командир наводи да није било нарушавања јавног реда и мира, као и да гранична полиција Србије има добру сарадњу са колегама хрватске граничне полиције.

⁴ Поступак је прописан у Закону о потврђивању Споразума између Владе Републике Србије и Владе Републике Хрватске о предаји и прихвату лица чији је улазак или боравак нелегалан са Протоколом о спровођењу споразума („Сл. гласник РС –Међународни уговори“, бр. 19/2010).